

Міністерство аграрної політики та продовольства України
Вінницький національний аграрний університет

ДОНЧАК ЛЕСЯ ГРИГОРІВНА

УДК 658.5:664.8

**УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО
МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЛОДООВОЧЕВИХ
ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Вінниця – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому національному аграрному університеті Міністерства аграрної політики та продовольства України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Козловський Володимир Олександрович,
Вінницький національний технічний університет,
професор кафедри економіки промисловості та організації
виробництва

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Ульянченко Олександр Вікторович,
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва,
завідувач кафедри виробничого менеджменту та
агробізнесу;

кандидат економічних наук, доцент
Сарай Наталія Ізидорівна,
Тернопільський національний економічний університет,
доцент кафедри економіки підприємств і корпорацій

Захист відбудеться « 2 » грудня 2011 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.854.03 у Вінницькому національному аграрному університеті за адресою: 21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, ауд. 2220.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Вінницького національного аграрного університету за адресою: 21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3

Автореферат розісланий « 31 » жовтня 2011 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г.О. Пчелянська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. За сучасних динамічних умов ринкової економіки проблема підвищення ефективності діяльності підприємств і надалі залишається однією з пріоритетних задач. Глобалізація економічних процесів, високий рівень невизначеності зовнішнього середовища, глибокі інституційні перетворення вимагають перебудови економічного механізму функціонування підприємств всіх форм власності.

В період існування адміністративної системи управління науковці та практики постійно намагались створити ефективний внутрішній економічний механізм господарювання на підприємствах. Такі спроби реалізовувались за умов відносно стабільного зовнішнього середовища, на відміну від якого сучасний етап розвитку економіки характеризується нестабільною економічною ситуацією, загостренням конкуренції, дисбалансом в структурі економіки країни, неврегульованістю різних сфер господарювання тощо. Тому, ґрунтуючись на систематизації накопиченого передового досвіду вітчизняних підприємств, виникла необхідність пошуку нових підходів до формування ефективного внутрішнього економічного механізму, здатного гнучко реагувати на несподівані зміни зовнішнього та внутрішнього середовища та забезпечити стабільний розвиток підприємств.

Окремі аспекти формування та функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства висвітлені в сучасній економічній літературі, зокрема, в наукових працях Грещака М.Г., Гребешкової О.М., Дикань В.Л., Доберчак Н.І., Калетніка Г.М., Козловського В.О., Круша П.В., Мазура А.Г., Мороза О.В., Петровича Й.М., Писаревського І.М., Руденко Г.В., Саблука П.Т., Сарай Н.І., Стадник Г.В., Ульяновченка О.В., Худолій Л.М., Цигилика І.І., Чеканової Л.Г. та інших. В їх роботах розглядаються питання про передумови і форми функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства, нормування, планування, внутрішній облік, оцінку та стимулювання діяльності підрозділів, організацію внутрішніх економічних відносин, методи формування трансфертного ціноутворення та інше.

Незважаючи на досягнуті здобутки сучасних дослідників, проблема формування внутрішнього економічного механізму підприємства, здатного адаптуватися до жорстких вимог ринкової економіки, є недостатньо дослідженою як з теоретико-методичних, так і з прикладних позицій. Чимало наукових проблем теоретичного та практичного характеру щодо формування, оцінювання та удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства потребують подальшого дослідження. Так, не вирішеними залишаються питання вибору ефективних організаційних форм внутрішнього економічного механізму з врахуванням галузевих особливостей; недостатньо обґрунтовані та виокремлені його основні складові та зв'язки між ними на рівні структурних підрозділів; відсутній загальновизнаний підхід до оцінювання діяльності внутрішніх підрозділів підприємства, адекватний сучасним умовам господарювання. Перелік цих та інших проблемних питань, а також їх практичне значення зумовили вибір теми дисертаційного дослідження та визначили її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження пов'язане з темою науково-дослідної роботи Вінницького національного технічного університету “Теорія ефективності сучасного підприємства на основі організаційних поведінкових моделей” (номер держреєстрації 110U002162), де автором розроблено теоретичні і прикладні аспекти формування ефективного внутрішнього економічного механізму підприємства, а також з темою науково-дослідної роботи Вінницького національного аграрного університету “Дослідження розвитку трансформаційних процесів в аграрній економіці макрорегіону Поділля” (номер державної реєстрації 0111U004338), де автором запропоновано модель оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму плодоовочевого переробного підприємства.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства та шляхів підвищення його ефективності за сучасних умов.

Для досягнення поставленої мети передбачалося вирішити такі задачі:

- систематизувати теоретичні та практичні основи формування, функціонування та оцінювання внутрішнього економічного механізму підприємства, розкрити сутність поняття “внутрішній економічний механізм”;

- виокремити основні складові елементи внутрішнього економічного механізму підприємства та взаємозв'язки між ними, визначити основні організаційні форми функціонування досліджуваного механізму та обґрунтувати сферу їх застосування;

- запропонувати систему показників оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства з врахуванням особливостей досліджуваної галузі;

- проаналізувати сучасний стан та перспективи розвитку плодоовочевого переробного сектору Вінницької області, здійснити економічний аналіз особливостей внутрішнього економічного механізму на плодоовочевих переробних підприємствах, проаналізувавши його основні складові, взаємозв'язки між ними та організаційні форми функціонування;

- розробити методичний підхід до оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства, базуючись на теорії нечіткої логіки;

- запропонувати структурно-логічну модель удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства;

- удосконалити систему розподілу прибутку між структурними підрозділами, яка б відповідала їх економічному статусу, що дозволить забезпечити формування ефективних внутрішніх економічних відносин на підприємстві;

- запропонувати пропозиції та розробити рекомендації щодо удосконалення основних елементів та нормативно-правового забезпечення внутрішнього економічного механізму плодоовочевих переробних підприємств;

- встановити залежність між рівнем стану внутрішнього економічного механізму та ефективністю господарської діяльності підприємства загалом.

Об'єктом дослідження є процес формування, оцінювання та удосконалення внутрішнього економічного механізму функціонування підприємств плодоовочевого переробного сектору економіки.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів удосконалення внутрішнього економічного механізму функціонування плодоовочевих переробних підприємств.

Методи дослідження. Методологічною та теоретичною основою дослідження є надбання та здобутки економічної теорії, наукові та методичні публікації вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем формування та функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства, що характерні для сучасного етапу розвитку економіки.

У процесі дослідження використовувалися такі основні методи: *аналізу і синтезу* – для вивчення економічних явищ і процесів та дослідження базових положень внутрішнього економічного механізму підприємства; *абстрактно-логічний* – для визначення взаємозв'язків між теоретичними узагальненнями та зробленими висновками; *історичний* – при дослідженні еволюції внутрішнього економічного механізму підприємств з метою виявлення закономірностей його формування; *економіко-статистичний* – при аналізі плодоовочевого переробного сектору Вінницької області; *експертний* – для обґрунтування системи показників оцінки стану внутрішнього економічного механізму та в процесі самого оцінювання; *графічний* – при вивченні динаміки розвитку галузі та знаходження функцій належності; *порівняння та узагальнення* – при зіставленні обсягу виробництва плодоовочевої продукції та її переробки на рівні Вінницької області, районів та України загалом; *економіко-математичного моделювання* – при розробці методичного підходу до оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства.

Інформаційною базою дисертаційного дослідження є Закони України, нормативні документи Кабінету Міністрів України та Верховної ради України, матеріали Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, дані Головного управління агропромислового розвитку Вінницької облдержадміністрації, Головного управління статистики у Вінницькій області, статистичні дані та показники річних звітів підприємств плодоовочевої промисловості Вінницької області, наукові та періодичні літературні джерела, а також інформаційні ресурси мережі Internet.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення теоретико-методологічних та практичних результатів дисертаційного дослідження, що містять наукову новизну, полягають у наступному:

вперше:

– обґрунтовано методичні підходи до оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства на основі застосування теорії нечіткої логіки, які дозволяють більш об'єктивно оцінити функціонування цього механізму та виявити слабкі і сильні сторони діяльності внутрішніх підрозділів підприємства. Це дає змогу отримувати достовірну інформацію для своєчасного прийняття відповідних управлінських рішень щодо адаптації внутрішнього економічного механізму підприємства до змін нестабільного ринкового середовища;

удосконалено:

– структурно-логічну модель перебудови внутрішнього економічного механізму підприємства, яка складається із сукупності взаємопов'язаних логічно-послідовних етапів робіт, реалізація яких дозволяє покращити роботу цього механізму та підвищити ефективність виробництва і господарської діяльності підприємства загалом;

– систему показників, що використовуються для оцінювання стану внутрішнього економічного механізму плодоовочевих переробних підприємств, яка, на відміну від інших підходів, охоплює множину кількісних та якісних показників та враховує специфічні особливості діяльності досліджуваної галузі виробництва. Це дозволяє виявити недоліки у функціонуванні окремих складових внутрішнього економічного механізму підприємства та запропонувати можливі шляхи їх усунення;

– систему розподілу прибутку між підрозділами підприємства, яка, на відміну від існуючих, базується на комплексній оцінці результатів діяльності підрозділів, що мають різний економічний статус, та передбачає розподіл прибутку залежно від отриманих результатів. Це дає змогу підвищити зацікавленість працівників в досягненні поставлених цілей та сприяє ефективному формуванню внутрішніх економічних відносин на підприємстві;

набули подальшого розвитку:

– трактування поняття “внутрішній економічний механізм підприємства”, яке, на відміну від існуючих, базується на поєднанні системного і процесного підходів та розглядається як складовий елемент економічного механізму, який являє собою певну сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних економічних елементів (функцій), що діють на рівні структурних підрозділів підприємства, та взаємозв'язків між ними;

– методичні засади до формування структури внутрішнього економічного механізму підприємства, особливістю яких, на відміну від існуючих, є виокремлення не лише основних складових елементів та взаємозв'язків між ними, але й ступеня впливу кожного із елементів на зміну інших, а також врахування впливу зовнішнього та внутрішнього нормативно-правового забезпечення на функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства;

– організаційні форми функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства, в основу яких, на відмінну від традиційних поглядів, покладено економічний статус структурних підрозділів. Це дає змогу активізувати внутрішні чинники ефективності господарювання за рахунок посилення відповідальності підрозділів та окремих працівників за результати їх діяльності та удосконалити управління витратами та прибутками підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості підприємства об'єктивно оцінити рівень стану внутрішнього економічного механізму та прийняти відповідні рішення, спрямовані на удосконалення цього механізму і підвищення ефективності діяльності підприємства загалом. Отримані результати дослідження можна розглядати як внесок у розвиток сучасної теорії підвищення ефективності виробництва шляхом удосконалення внутрішнього

економічного механізму підприємства. Сформульовані та обґрунтовані в роботі підходи та рекомендації є підґрунтям для розв'язання подібного роду проблем, що мають місце у діяльності підприємств та їх внутрішніх підрозділів як плодоовочевого переробного сектору, так і інших галузей економіки.

Одержані практичні результати досліджень впроваджено на ВАТ “Вінницький завод фруктових концентратів і вин” (довідка № 1/45 від 23.06.2010 року, м. Вінниця) та ВАТ “Вінницька харчосмакова фабрика” (довідка № 25 від 24.07.2010 року, м. Вінниця).

Основні теоретичні та методичні результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Вінницького національного технічного університету при викладанні лекційних курсів та виконанні практичних, бакалаврських та дипломних робіт для студентів економічної спеціальності (довідка № 11/59 від 04.10.2010 року, м. Вінниця).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеною роботою автора та результатом самостійного наукового дослідження, в якому викладено окремі теоретико-методичні та прикладні основи формування, оцінювання та удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства з метою підвищення ефективності виробництва та господарської діяльності підприємств загалом. З наукової публікації, яка виконана у співавторстві, у дисертації використанні лише ті положення, які є особистим здобутком автора.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження, що викладені в дисертаційній роботі, пройшли апробацію на Всеукраїнській науково-практичній конференції “Теорія та практика ринкових перетворень: економічний та соціальний аспект” (м. Вінниця, 2008р.), на міжнародній науково-практичній конференції “Найновите научни постижения – 2009” (м. Софія, 2009р.), на Всеукраїнській науково-практичній конференції “Проблеми формування конкурентоспроможності підприємств за умов нестабільності світової економіки” (м. Вінниця, 2009р.), на IV Міжнародній науково-практичній конференції “Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин” (м. Умань, 2010 р.), на VI Регіональній науково-практичній конференції “Теорія та практика сучасного підприємства в контексті парадигми економічної безпеки” (м. Вінниця, 2010р.), на VII Міжнародній науково-практичній конференції “Dny vedy – 2011” (м. Прага, 2011 р.), на XXXVII та XXXVIII науково-технічних конференціях професорсько-викладацького складу, співробітників та студентів Вінницького національного технічного університету з участю науково-технічних працівників підприємств м. Вінниці та області (м. Вінниця, 2008–2009 рр.).

Публікації. Результати дослідження опубліковано в 12 наукових працях загальним обсягом 3,02 друк. арк., з них у наукових фахових виданнях – 6 праць обсягом 2,03 друк. арк., з яких автору належить – 1,95 друк. арк.

Обсяг та структура дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 260 сторінок, з них 19 додатків, які розміщені на 50 сторінках, список використаних джерел налічує 166 найменувань, викладених на 17 сторінках. Основний зміст дисертації становить 185 сторінок, з них 37 таблиць на 38 сторінках та 21 рисунок на 21 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі **“Теоретико-методичні основи формування внутрішнього економічного механізму підприємств”** розкрито питання теоретичної сутності внутрішнього економічного механізму підприємства, визначено його місце у системі господарського та економічного механізмів, висвітлено основні форми функціонування досліджуваного механізму та його складові елементи, а також досліджено методичні підходи оцінювання його стану.

Проаналізувавши погляди науковців та спираючись на власні дослідження, встановлено, що господарський механізм – це складна система, яка являє собою сукупність економічних, організаційних, правових, мотиваційних, соціальних та інших характерних відповідному періоду розвитку економіки методів, засобів та важелів, за допомогою яких здійснюється регулювання економічними процесами на різних рівнях управління (мега-, макро-, мета- та мікрорівнях). Економічний механізм є складовим елементом господарського механізму і являє собою відносно самостійну складну систему, яка охоплює сукупність економічних методів, засобів та важелів, за допомогою яких здійснюється регулювання економічними процесами на тих же рівнях управління.

Дослідження питань теоретичної сутності внутрішнього економічного механізму підприємства дають підстави розглядати дане поняття, виходячи із системного та процесного підходів. Позиція автора полягає в тому, що, з одного боку, внутрішній економічний механізм підприємства розглядається як складовий елемент економічного механізму, і являє собою певну сукупність взаємопов’язаних і взаємозалежних економічних елементів, що діють на рівні структурних підрозділів підприємства, та взаємозв’язків між ними. Даний механізм підпорядковується системі більш вищого ієрархічного рівня, а саме економічному механізму підприємства загалом. З іншого боку, внутрішній економічний механізм підприємства є самостійно діючою системою, ефективно функціонування якої досить суттєво впливає на загальні результати роботи цього підприємства.

Окремим етапом дисертаційного дослідження стало виокремлення та обґрунтування організаційних форм функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства, а саме: централізованої організаційної форми, яка характеризується повним регулюванням діяльності підрозділів з боку центрального апарату управління; частково децентралізованої, яка виявляється у наданні підрозділам статусу центрів умовного прибутку; децентралізованої, яка являє собою сукупність відносно самостійних спеціалізованих структурних підрозділів підприємства, пов’язаних між собою та вищим керівництвом системою договірних відносин; змішаної організаційної форми, що передбачає поєднання в собі рис та переваг трьох попередніх форм. Запропоновані організаційні форми дають змогу більш точно враховувати особливості роботи внутрішніх підрозділів підприємства та формувати внутрішній економічний механізм, який б більшою мірою був адаптований до існуючих умов господарювання.

Спираючись на системний та процесний підходи, у роботі виокремлено складові елементи внутрішнього економічного механізму підприємства та виявлено сукупність взаємозв’язків між ними (рис.1).

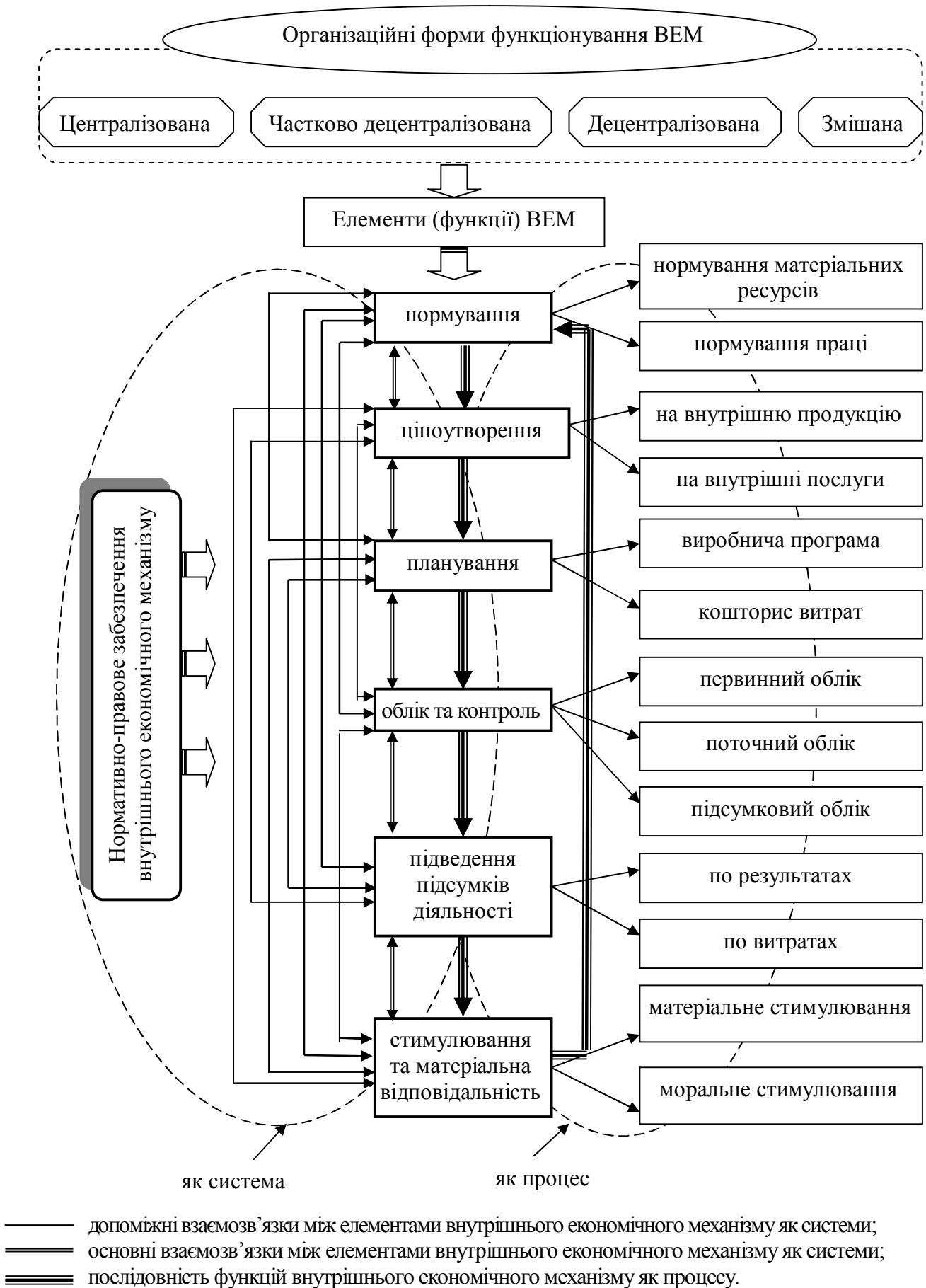

Рис. 1. Структура та взаємозв'язки між елементами внутрішнього економічного механізму підприємства

Запропонована структура та система взаємозв'язків між елементами внутрішнього економічного механізму підприємства дають змогу розглядати цей механізм як систему, і як процес. Так, з точки зору системного підходу, структура внутрішнього економічного механізму являє собою сукупність взаємозалежних елементів, які можуть функціонувати як окремі системи, та взаємозв'язків між ними. Відповідно до процесного підходу, ці ж елементи виступають функціями, які забезпечують ефективне функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства.

В роботі запропоновано використовувати коефіцієнт адаптивності внутрішнього економічного механізму, який враховує вплив економічних факторів на діяльність структурних підрозділів підприємства. Даний коефіцієнт розраховується за формулою:

$$\hat{E}_{\text{ад}} = \frac{\dot{I}_{\text{і-і}}}{\dot{I}_{\text{д-і}}}, \quad (1)$$

де $\Pi_{\text{і-н}}$ – ідеально-необхідний період перебудови внутрішнього економічного механізму підприємства, в днях;

$\Pi_{\text{р-м}}$ – реально-можливий період перебудови внутрішнього економічного механізму підприємства, в днях.

Значення показника $K_{\text{ад}} < 1$, свідчить про недостатню спроможність підприємства своєчасно та гнучко перебудувати свій внутрішній економічний механізм залежно від змін ринкового середовища. Якщо $K_{\text{ад}} = 1$, то підприємство здатне пристосуватись до несприятливого внутрішнього або зовнішнього впливу у визначений період. Значення коефіцієнта $K_{\text{ад}} > 1$ вказує на високу спроможність підприємства до швидкої перебудови внутрішнього економічного механізму залежно від ситуації, що склалась.

Підвищення ефективності функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства полягає у комплексному проведенні взаємопов'язаних заходів, спрямованих на покращення діяльності структурних підрозділів, що, в свою чергу, сприятиме стабільному розвитку підприємства загалом. При цьому, для центрів умовного чи реального прибутку ефективність діяльності підрозділів полягає в отриманні більш високих кінцевих результатів при відносно мінімальних витратах, а для центрів витрат – у досягненні мінімально-можливого рівня витрат при відносно високих результатах. Тому критерієм ефективності перших є максимізація прибутку, а других – мінімізація витрат.

Результати проведених досліджень методичних підходів до оцінювання стану внутрішнього економічного механізму підприємства дали змогу сформулювати систему якісних та кількісних показників, які враховують особливості плодоовочевої переробної галузі, та обґрунтувати їх вплив на діяльність внутрішніх підрозділів підприємства за допомогою методу експертних оцінок. Дану сукупність показників було використано при побудові методичного підходу до оцінювання стану внутрішнього економічного механізму, який дозволяє отримати більш достовірну інформацію про рівень його стану та результати діяльності структурних підрозділів підприємства.

У другому розділі “Сучасний стан розвитку та функціонування внутрішнього економічного механізму на плодоовочевих переробних підприємствах Вінницької області” висвітлено результати проведеного економічного аналізу розвитку плодоовочевого переробного сектору Вінницької області та особливостей функціонування внутрішнього економічного механізму на підприємствах – об’єктах дослідження, представлено розроблений автором методичний підхід до оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму плодоовочевих переробних підприємств на базі математичного апарату нечіткої логіки, а також результати такого оцінювання на прикладі підприємств досліджуваної галузі.

Для оцінки сучасного стану та перспектив розвитку плодоовочевого переробного сектору Вінницької області проведено аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності підприємств досліджуваної галузі за останні роки. Результати досліджень свідчать про різке падіння обсягів виробництва у 2009 році порівняно з попередніми аналізованими періодами. Разом з цим, було виокремлено ключові проблеми плодоовочевих переробних підприємств, які перешкоджають їх подальшому ефективному розвитку та потребують нагального вирішення. Зокрема, залишаються невирішеними проблеми зношення основного капіталу, нестабільність сировинної бази, необхідність залучення інвестицій, ріст цін на енергоносії та сировину, сезонність виробництва та попиту на продукцію, відсутність ефективної системи економічних відносин між сільськогосподарськими, заготівельними, переробними і торговельними підприємствами. Доведено, що одним із факторів нестабільної діяльності плодоовочевих переробних підприємств є відсутність дієвого внутрішнього економічного механізму, здатного гнучко реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

Виходячи з того, що основним критерієм вибору організаційної форми функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства є рівень економічної самостійності структурних підрозділів підприємства, було запропоновано систему оцінювальних параметрів, до яких віднесено: спеціалізацію; кількість працюючих у підрозділі; повноваження та відповідальність за: закупку сировини, виробництво, прибуток, обсяг виготовленої продукції, витрати, маркетинг і збут, підбір персоналу; ведення самостійного балансу; форми внутрішньої звітності; наявність субрахунків та окремих податкових платежів. Це дало змогу оцінити рівень децентралізації підрозділів плодоовочевих переробних підприємств та визначити організаційну форму побудови їх внутрішнього економічного механізму.

Спираючись на результати проведеного аналізу особливостей внутрішнього економічного механізму на плодоовочевих переробних підприємствах Вінницької області, виявлено певну невідповідність діяльності їх внутрішніх підрозділів сучасним умовам господарювання. Це, перш за все, виявляється в низькому рівні організації внутрішніх економічних відносин на підприємствах, неефективному функціонуванню складових внутрішнього економічного механізму та відсутності дієвих взаємозв’язків між ними тощо.

Відсутність достовірної системи оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму позбавляє керівництво підприємства можливості своєчасно

виявляти наявні недоліки та швидко їх усувати. З цією метою в роботі розроблено методичний підхід до оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства, який передбачає побудову математичної моделі на основі застосування теорії нечітких множин та лінгвістичної змінної, що дає змогу врахувати як кількісні так і якісні параметри, задані нечіткими висловлюваннями. Структуру запропонованої моделі представлено у вигляді ієрархічного дерева логічного висновку (рис. 2).

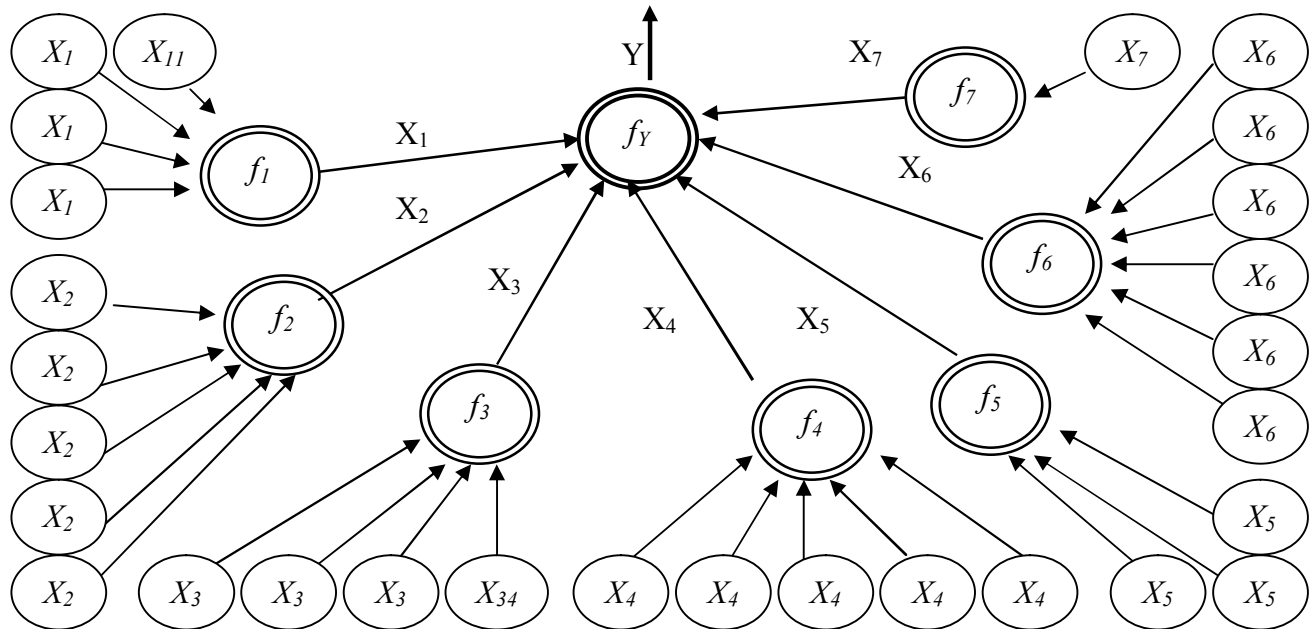

Рис. 2. Дерево нечіткого логічного висновку рівня стану внутрішнього економічного механізму плодоовочевого переробного підприємства

Процес оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму полягає у реалізації таких етапів: 1) вибір та обґрунтування вхідних параметрів та визначення діапазону їх зміни; 2) побудова ієрархічного зв'язку між вибраними параметрами; 3) побудова функцій належності нечітких оцінок; 4) створення бази знань у вигляді експертних висловлювань про зв'язки нечітких термів вхідних та вихідних лінгвістичних змінних; 5) побудова на основі створеної бази знань нечітких логічних рівнянь; 6) перетворення отриманих нечітких висловлювань у кількісну оцінку (дефазифікація).

В основу розробки вищенаведеного методичного підходу було покладено знаходження вихідної змінної Y – рівня стану функціонування внутрішнього економічного механізму плодоовочевого переробного підприємства, який передбачає врахування сукупності вхідних показників, згрупованих у такі групи: X_1 – рівень нормування діяльності підрозділів підприємства; X_2 – рівень планування діяльності підрозділів підприємства; X_3 – рівень обліку та контролю діяльності підрозділів підприємства; X_4 – рівень підведення підсумків діяльності підрозділів підприємства; X_5 – рівень стимулювання та матеріальної відповідальності працівників підрозділів; X_6 – рівень зовнішнього сприяння внутрішньому економічному механізму підприємства; X_7 – коефіцієнт адаптивності внутрішнього економічного механізму підприємства.

Оцінювання вихідної змінної Y здійснюється за допомогою множин якісних характеристик (термів) $d_1 \dots d_5$, де d_1 – низький рівень стану внутрішнього економічного механізму (від 0 до 0,2); d_2 – рівень нижче середнього (від 0,2 до 0,4); d_3 – середній рівень (від 0,4 до 0,6); d_4 – рівень вище середнього (від 0,6 до 0,8); d_5 – високий рівень (від 0,8 до 1).

Розроблений методичний підхід до оцінки рівня стану функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства практично реалізовано на плодоовочевих переробних підприємствах Вінницької області – об'єктах дослідження (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка рівня стану функціонування внутрішнього економічного механізму на плодоовочевих переробних підприємствах регіону

Назва підприємства	Рівень стану функціонування внутрішнього економічного механізму, в.од.			Відхилення, (+ -)	
	2007	2008	2009	2009/2008	2009/2007
ВАТ “Вінницька харчосмакова фабрика”	0,44	0,50	0,52	+ 0,02	+ 0,08
ВАТ “Вінніфрут”	0,48	0,52	0,50	- 0,02	+ 0,02
ВАТ “Вінницький завод фруктових концентратів і вин”	0,40	0,34	0,34	0,00	- 0,06
ВАТ “Могилів-Подільський консервний завод”	0,31	0,39	0,41	+ 0,02	+ 0,1
СВАТ “Вінницяплодоовочпостач”	0,40	0,35	0,31	- 0,04	- 0,09
ВАТ “Ямпільський консервний завод”	0,39	0,36	0,33	- 0,03	- 0,06

Результати такого оцінювання дають змогу отримати інформацію не лише про узагальнену оцінку рівня стану внутрішнього економічного механізму на підприємстві, але й можливість виявити недоліки функціонування його окремих складових. Зокрема, майже для усіх досліджуваних підприємств було встановлено неефективну організацію внутрішнього обліку, відсутність дієвого механізму стимулювання та матеріальної відповідальності підрозділів, наявність негативного впливу зовнішніх факторів на функціонування внутрішнього економічного механізму тощо.

У третьому розділі “**Удосконалення внутрішнього економічного механізму як напрям підвищення ефективності господарської діяльності підприємства**” запропоновано структурно-логічну модель удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства та розроблено заходи, спрямовані на: покращення внутрішніх економічних відносин; удосконалення функціонування складових елементів механізму; поліпшення його нормативно-правового забезпечення. Доведено наявність зв'язку між рівнем стану функціонування внутрішнього економічного механізму та ефективністю виробництва і господарської діяльності підприємства загалом.

У роботі запропоновано структурно-логічну модель удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства, яка складається із сукупності

логічно-послідовних етапів робіт, спрямованих на забезпечення більш ефективного функціонування цього механізму та покращення діяльності підприємства (рис. 3).

Рис. 3. Структурно-логічна модель удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства

В основу запропонованої моделі було покладено процес оцінювання рівня стану функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства, за допомогою якого можна своєчасно виявити недоліки в діяльності внутрішніх підрозділів. Це дозволяє розробити та реалізувати заходи, спрямовані на усунення виявлених недоліків з врахуванням наявності на підприємстві необхідних ресурсів.

Для кожного із досліджуваних підприємств автором було встановлено певний зв'язок між рівнем стану функціонування внутрішнього економічного механізму та ефективністю господарської діяльності підприємства загалом. Наявність такого зв'язку доведено шляхом порівняння рівня стану функціонування внутрішнього економічного механізму та основних показників ефективності господарської

діяльності підприємств. Було прослідковано чітку тенденцію підвищення показників ефективності виробництва та господарської діяльності підприємств за рахунок покращення роботи їх внутрішніх підрозділів за умов стабільності інших факторів впливу. Виходячи з цього, можна зробити висновок про те, що удосконалення та підвищення рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства є одним із ключових факторів підвищення ефективності його виробництва та усієї діяльності підприємства загалом.

У роботі запропоновано пропозиції та розроблено рекомендації щодо удосконалення внутрішніх економічних відносин на досліджуваних плодоовочевих переробних підприємствах шляхом вибору оптимальної організаційної форми функціонування внутрішнього економічного механізму, підвищення рівня децентралізації підрозділів, налагодження договірних відносин між керівною ланкою підприємства і його структурними підрозділами, створення ефективної системи внутрішнього ціноутворення тощо.

З метою реалізації заходів для покращення організаційних аспектів функціонування внутрішнього економічного механізму розроблено систему розподілу прибутку між підрозділами підприємства з різним економічним статусом, яка базується на комплексній оцінці результатів діяльності підрозділів. Так, інтегральний показник оцінки діяльності підрозділів основного виробництва, які мають статус центрів витрат, матиме такий вигляд:

$$\hat{O}\hat{A} = \hat{I}_{\text{аєдїїі}} \cdot \lambda_{\text{аєдїїі}} + \hat{A} \cdot \lambda_{\hat{A}} + \hat{I}_{\text{їө}} \cdot \lambda_{\text{їө}} + \beta_{\text{ї}} \cdot \lambda_{\text{ї}} + \hat{K}_{\text{өєдї}} \cdot \lambda_{\text{өєдї}}, \quad (2)$$

де $\hat{I}_{\text{аєдїїі}}$ – показник виконання обсягу виробництва продукції (послуг);

B – показник виконання запланованого кошторису витрат підрозділів;

$\hat{I}_{\text{їө}}$ – показник виконання продуктивності праці;

$\beta_{\text{ї}}$ – показник виконання якості продукції (надання послуг);

$\hat{E}_{\text{өєдї}}$ – показник виконання ритмічності виробництва;

λ – вагові коефіцієнти показників, враховуючи ступінь важливості показника $\sum \lambda = 1$.

Враховуючи відносно високий рівень децентралізації підрозділів з статусом центрів прибутку, інтегральний показник оцінки їх діяльності повинен враховувати величину отриманого підрозділами умовного чи реального прибутку:

$$\hat{O}\hat{A} = \hat{D}_{\text{їөєä}} \cdot \lambda_{\text{їөєä}} + \hat{I}_{\text{їө}} \cdot \lambda_{\text{їө}} + \beta_{\text{ї}} \cdot \lambda_{\text{ї}} + \hat{E}_{\text{өєдї}} \cdot \lambda_{\text{өєдї}}, \quad (3)$$

де $\hat{D}_{\text{їөєä}}$ – показник виконання реального або умовно-розрахункового прибутку.

У дослідженні обґрунтовано основні шляхи удосконалення основних елементів внутрішнього економічного механізму плодоовочевих переробних підприємств. Так, для системи нормування пропонується використовувати більш прогресивні методи розрахунку норм та розробити Положення про нормування матеріальних та трудових ресурсів підрозділу; для планування – ввести та затвердити основні планово-економічні показники та планові документи для

підрозділів; для обліку та контролю – удосконалити внутрішній облік шляхом деталізації матеріальних витрат на основі їх вартісного значення в розрахунку на одну особу, що стимулюватиме працівників підрозділу до економного їх використання, та створити служби оперативного внутрішнього контролю, які повинні контролювати, відслідковувати, фіксувати відхилення та оперативно їх усувати. Для підведення підсумків діяльності підрозділу пропонується затвердити основні оцінювальні показники для підрозділів з різним економічним статусом; для стимулювання та матеріальної відповідальності – розробити матрицю внутрішніх взаємних претензій та санкцій на підприємстві та затвердити Положення про матеріальну відповідальність підрозділів та окремих виконавців.

З метою забезпечення більш ефективного функціонування внутрішнього економічного механізму підприємств в роботі запропоновано систему заходів, яка полягає в удосконаленні нормативно-правових документів регулювання діяльності підрозділів підприємства та розробці пропозицій щодо поліпшення державної податкової, цінової та зовнішньоекономічної політики, забезпечення та кредитної підтримки плодоовочевих переробних підприємств.

Запропоновану модель удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства було апробовано на досліджуваних плодоовочевих переробних господарюючих суб'єктах Вінницької області. Одержані практичні результати підтвердили ефективність запропонованих заходів.

ВИСНОВКИ

В дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і науково-прикладне вирішення питань оцінювання, удосконалення та ефективності внутрішнього економічного механізму на прикладі плодоовочевих переробних підприємств, що є одним із основних напрямів підвищення ефективності виробництва та господарської діяльності підприємств загалом. За результатами дослідження зроблено наступні висновки:

1. Систематизовано теоретико-методичні основи формування, функціонування та оцінювання стану внутрішнього економічного механізму підприємства шляхом детального аналізу надбань та здобутків науковців в даній області дослідження. Розкрито зміст поняття “внутрішній економічний механізм”, яке базується на поєднанні системного і процесного підходів та розглядається як складовий елемент економічного механізму, що являє собою певну сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних економічних елементів (функцій), діючих на рівні структурних підрозділів підприємства, та взаємозв'язків між ними.

2. Під час дослідження виокремлено та обґрунтовано основні складові елементи внутрішнього економічного механізму підприємства та сукупність взаємозв'язків між ними. Встановлено, що одним із факторів забезпечення ефективної організації внутрішніх економічних відносин на підприємстві та підвищення зацікавленості працівників в досягненні високих результатів є рівень децентралізації структурних підрозділів. З цією метою в роботі визначено основні організаційні форми функціонування внутрішнього економічного механізму на підприємстві та обґрунтовано сферу їх застосування.

3. Узагальнено методичні підходи до оцінки стану внутрішнього економічного механізму підприємства; визначено систему показників, яка використовується для оцінювання рівня стану цього механізму з врахуванням особливостей досліджуваної галузі, та на основі методу експертних оцінок обґрунтовано її вплив на результати діяльності внутрішніх підрозділів підприємства.

4. Дослідження сучасного стану плодоовочевої переробної галузі Вінницької області дало підстави стверджувати, що одним із факторів, який впливає на ефективність господарської діяльності підприємств даної галузі, є недосконала організація їх внутрішнього економічного механізму. Зокрема, встановлено: відсутність загальноприйнятого підходу до оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства, недостатній рівень організації внутрішніх економічних відносин на підприємстві, неефективне функціонування складових внутрішнього економічного механізму та відсутність дієвих взаємозв'язків між ними тощо.

5. Обґрунтовано методичні підходи до оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства на основі використання математичного апарату теорії нечіткої логіки. Це дає змогу врахувати сукупність як кількісних, так і якісних показників, які впливають на роботу структурних підрозділів підприємства, виявити слабкі і сильні сторони їх діяльності та дозволяє отримувати достовірну інформацію для своєчасного прийняття відповідних управлінських рішень щодо адаптації внутрішнього економічного механізму підприємства до змін нестабільного ринкового середовища.

6. Запропоновано структурно-логічну модель удосконалення внутрішнього економічного механізму підприємства, яка складається із взаємопов'язаних етапів робіт, спрямованих на покращення діяльності внутрішніх підрозділів підприємства. В межах даного підходу внесено ряд пропозицій щодо усунення недоліків, виявлених при оцінюванні стану внутрішнього економічного механізму плодоовочевих переробних підприємств.

7. З метою покращення внутрішніх економічних відносин на підприємстві удосконалено систему розподілу прибутку між його структурними підрозділами, яка базується на комплексній оцінці результатів діяльності підрозділів, що мають різний економічний статус, та передбачає розподіл прибутку залежно від отриманих результатів. Це дає змогу підвищити зацікавленість працівників в досягненні поставлених цілей, що сприятиме ефективному функціонуванню внутрішніх підрозділів та підприємства загалом.

8. Запропоновано заходи, спрямовані на удосконалення елементів внутрішнього економічного механізму підприємства, а саме: нормування, планування, обліку та контролю, підведення підсумків діяльності підрозділу, стимулювання і матеріальної відповідальності, та врегулювання його внутрішніх економічних відносин шляхом вибору оптимальної організаційної форми функціонування внутрішнього економічного механізму, підвищення рівня децентралізації структурних підрозділів, створення дієвої системи внутрішнього ціноутворення. З метою подальшого розвитку нормативно-правового забезпечення внутрішнього економічного механізму плодоовочевих переробних підприємств запропоновано та обґрунтовано ряд пропозицій, що спрямовані на удосконалення

внутрішніх нормативно-правових документів регулювання діяльності структурних підрозділів підприємства з боку керівної ланки підприємства, та поліпшення зовнішніх – з боку державних та регіональних управлінських структур.

9. Встановлено залежність між рівнем стану внутрішнього економічного механізму та ефективністю господарської діяльності підприємства. Зокрема, було прослідковано підвищення показників ефективності виробництва та господарської діяльності підприємств за рахунок покращення роботи їх внутрішніх підрозділів за умов стабільності інших факторів впливу. Доведено, що удосконалення та підвищення рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства є одним із факторів підвищення ефективності його виробництва та усієї діяльності підприємства загалом.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Дончак Л. Г. Структура господарського і економічного механізмів та фактори, що впливають на їх функціонування / Л. Г. Дончак // Економіка : проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Випуск 244 : В 5 т. – Т. І. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – С. 77 – 82.
2. Дончак Л.Г. Суть та рівні функціонування господарського та економічного механізмів на сучасному етапі розвитку економіки / Л.Г. Дончак // Економіка : проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Випуск 243: В 4 т. – Т. І. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – С. 243 – 248.
3. Дончак Л. Г. Структурна модель формування внутрішнього економічного механізму підприємства / В. О. Козловський, Л. Г. Дончак // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – Вінниця : Видавництво ВНТУ, 2009. – № 5 – С. 36 – 39. *(Автору належить розробка структурної моделі формування внутрішнього економічного механізму підприємства).*
4. Дончак Л. Г. Загальна характеристика та перспективи розвитку плодоовочевого переробного сектору Вінницької області / Л. Г. Дончак // Економіка : проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Випуск 262 : В 12 т. – Т. ХІ. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 2835 – 2841.
5. Дончак Л.Г. Моделювання ефективності внутрішнього економічного механізму плодоовочевого підприємства / Л. Г. Дончак // Економіка АПК. – 2010. – № 12. – С. 68 – 74.
6. Дончак Л. Г. Використання експертного оцінювання при визначенні ефективності внутрішнього економічного механізму на підприємстві / Л. Г. Дончак // Економічний простір : зб. наук. праць. – № 51. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2011. – С. 214 – 221.

В інших наукових виданнях:

7. Дончак Л. Г. Господарський та економічний механізми на сучасному етапі розвитку економіки / Л. Г. Дончак // Зб. матеріал. Всеукр. наук.-практич. конф.

- [“Теорія та практика ринкових перетворень: економічний та соціальний контекст”], (Вінниця, 20-22 березня 2008 р.). – Вінниця: ВІЕ ТНЕУ, 2008. – С. 325 – 329.
8. Дончак Л. Г. Суть ефективності як економічної категорії / Л. Г. Дончак // Матеріали V міжн. наук.-практич. конф. [“Найновите научни постижения – 2009”], (Софія, 17-25 березня 2009 р.). – Софія, Болгарія, 2009. – С. 22 – 24.
9. Дончак Л. Г. Визначення змісту економічної категорії “ефективність” / Л. Г. Дончак // Матеріали доповідей Всеук. наук.-практич. конф. [“Проблеми формування конкурентоспроможності підприємств за умов нестабільності світової економіки”], (Вінниця, 27 квітня 2009р.). – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2009. – С. 194 – 196.
10. Дончак Л. Г. Оцінка ефективності внутрішнього економічного механізму / Л. Г. Дончак // Матеріали VI Регіон. наук.-практич. конф. [“Теорія та практика сучасного підприємства в контексті парадигми економічної безпеки”], (Вінниця, 27-28 травня 2010р.). – Вінниця: ВНТУ, 2010. – С. 371 – 374.
11. Дончак Л. Г. Сучасний стан та тенденції розвитку плодоовочевого комплексу Вінницької області / Л. Г. Дончак // Матеріали IV Міжн. наук.-практич. конф. [“Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин”], (Умань, 20-21 травня 2010 р.) (Частина II). – Умань: Видавець “Сочінський”, 2010. – С. 115 – 117.
12. Дончак Л. Г. Удосконалення внутрішніх відносин на підприємстві / Л. Г. Дончак // Матеріали V міжн. наук.-практич. конф. [“Дни науки”], (Прага, 17-25 березня 2011 р.). – Прага, Чехія, 2011. – С. 65 – 67.

АНОТАЦІЯ

Дончак Л.Г. Удосконалення внутрішнього економічного механізму функціонування плодоовочевих переробних підприємств – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04. – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Вінницький національний аграрний університет. – Вінниця, 2011.

Дисертація присвячена вивченню та розробці теоретичних положень і прикладних рекомендацій щодо формування, оцінювання, удосконалення внутрішнього економічного механізму на плодоовочевих переробних підприємствах та шляхи підвищення його ефективності за сучасних умов. У роботі досліджено питання сутності внутрішнього економічного механізму підприємства, виокремлено і обґрунтовано основні складові та організаційні форми його функціонування. Автором визначено тенденції розвитку плодоовочевого переробного сектору Вінницької області, здійснено економічний аналіз особливостей внутрішнього економічного механізму підприємств досліджуваної галузі, виявлено основні проблеми діяльності їх структурних підрозділів.

Обґрунтовано методичні підходи до оцінювання рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства на основі теорії нечіткої логіки, що дає можливість швидко та адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні зміни за умов нестабільного ринкового середовища. Запропоновано та обґрунтовано структурно-

логічну модель удосконалення внутрішнього економічного механізму плодоовочевих переробних підприємств, що є одним із основних напрямів підвищення ефективності їх виробництва та господарської діяльності підприємств загалом.

Ключові слова: внутрішній економічний механізм, оцінювання, удосконалення, ефективність, плодоовочеve переробне підприємство, структурний підрозділ, центр прибутку, центр витрат.

АННОТАЦІЯ

Дончак Л.Г. Усовершенствование внутреннего экономического механизма функционирования плодоовощных перерабатывающих предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04. – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Винницкий национальный аграрный университет, Винница, 2011.

Диссертация посвящена изучению и разработке теоретических положений и прикладных рекомендаций по усовершенствованию внутреннего экономического механизма на плодоовощных перерабатывающих предприятиях и путей повышения его эффективности в современных условиях.

В диссертационной работе систематизировано теоретико-методические основы формирования, функционирования и оценивания внутреннего экономического механизма предприятия. Раскрыто содержание понятия “внутренний экономический механизм”, которое основывается на сочетании системного и процессного подходов и рассматривается как составляющийся экономического механизма предприятия, что являет собой совокупность взаимосвязанных и взаимозависимых экономических элементов (функций), которые действуют на уровне структурных подразделений предприятия.

В процессе исследования выделены и обоснованы основные составные элементы внутреннего экономического механизма предприятия и совокупность взаимосвязей между ними. Установлено, что одним из факторов обеспечения эффективной организации внутренних экономических отношений на предприятии и повышения заинтересованности работников в достижении высоких результатов есть уровень децентрализации структурных подразделений. С этой целью в работе определены основные организационные формы функционирования внутреннего экономического механизма на предприятии и обосновано область их применения.

Обобщены методические подходы к оценке состояния внутреннего экономического механизма предприятия; определена система показателей, которая используется для оценивания уровня состояния этого механизма с учетом особенностей исследуемой отрасли и на основе метода экспертных оценок обосновано ее влияние на деятельность внутренних подразделений предприятия.

Исследование современного состояния плодоовощной перерабатывающей отрасли Винницкой области дало основания утверждать, что одним из факторов, который влияет на эффективность хозяйственной деятельности предприятий данной

отрасли, является несовершенная организация их внутреннего экономического механизма. В частности, установлено: отсутствие общепринятого подхода к оцениванию уровня состояния внутреннего экономического механизма предприятия, недостаточный уровень организации внутренних экономических отношений на предприятии, неэффективное функционирование составляющих внутреннего экономического механизма и отсутствие действенных взаимосвязей между ними.

На основе использования математического аппарата теории нечеткой логики обоснованы методические подходы к оценке уровня состояния внутреннего экономического механизма предприятия. Это дает возможность учесть совокупность как количественных, так и качественных показателей, которые влияют на работу структурных подразделений предприятия, обнаружить слабые и сильные стороны их деятельности и позволяет получать достоверную информацию для своевременного принятия соответствующих управленческих решений по адаптации внутреннего экономического механизма предприятия к изменениям нестабильной рыночной среды.

Предложена модель усовершенствования внутреннего экономического механизма предприятия, которая состоит из взаимосвязанных этапов работ, направленных на улучшение деятельности внутренних подразделений предприятия. В пределах данного подхода внесен ряд предложений по устранению недостатков, обнаруженных при оценивании состояния внутреннего экономического механизма плодоовощных перерабатывающих предприятий.

С целью улучшения внутренних экономических отношений на предприятии усовершенствована система распределения прибыли между его подразделениями, которая базируется на комплексной оценке результатов деятельности подразделений, имеющих разный экономический статус, и предусматривает распределение прибыли в зависимости от полученных результатов.

Предложены мероприятия, направленные на усовершенствование элементов внутреннего экономического механизма предприятия, а именно: нормирования, планирования, учета и контроля, подведения итогов деятельности подразделения, стимулирования и материальной ответственности, и урегулирования его внутренних экономических отношений путем выбора оптимальной организационной формы функционирования внутреннего экономического механизма, повышения уровня децентрализации структурных подразделений, создания действенной системы внутреннего ценообразования. С целью дальнейшего развития нормативно-правового обеспечения внутреннего экономического механизма плодоовощных перерабатывающих предприятий предложен и обоснован ряд предложений, которые направлены на усовершенствование внутренних нормативно-правовых документов регулирования деятельности структурных подразделений предприятия со стороны руководящего звена предприятия, и улучшения внешних – со стороны государственных и региональных управленческих структур.

Установлена зависимость между уровнем состояния внутреннего экономического механизма и эффективностью хозяйственной деятельности предприятия. В частности, было замечено повышение показателей эффективности производства и хозяйственной деятельности предприятий за счет улучшения работы

их внутренних подразделений при условиях стабильности других факторов влияния. Доказано, что усовершенствование и повышение уровня состояния внутреннего экономического механизма предприятия является одним из факторов повышения эффективности его производства и всей деятельности предприятия.

Ключевые слова: внутренний экономический механизм, оценивание, усовершенствование, эффективность, плодоовощное перерабатывающее предприятие, структурное подразделение, центр прибыли, центр расходов.

SUMMARY

Donchak L. G. The improvement of internal economic mechanism of functioning of fruit and vegetable processing enterprises. – Manuscript.

The thesis for obtaining academic degree in economic sciences, speciality 08.00.04 – economics and enterprise management (by the types of economic activity). – Vinnytsia National Agrarian University.

The thesis is devoted to research and working out of theoretical principles and applied recommendations with regard to improving of internal economic mechanism of fruit and vegetable processing enterprises and ways of increasing its effectiveness under current conditions. In this paper the issue of enterprise internal economic mechanism has been studied, its structure and basic forms of operation being theoretically grounded. The author has defined the tendencies of fruit and vegetable processing sector development in Vinnytsia region, performed an economic analysis of the features of enterprise internal functioning, identified the main problems of working instability.

The estimation method of the effectiveness of internal economic mechanism of fruit and vegetable processing enterprises has been devised on the basis of indistinct logic theory which allows quickly and adequately to respond to external and internal changes under current uncertain conditions. A model to internal economic mechanism of fruit and vegetable processing enterprises has been proposed and proved as an important direction in the improvement of production effectiveness.

Key words: internal economic mechanism, estimation, improvement, effectiveness, fruit and vegetable processing enterprise, structural subdivision, center of income, center of charges.